

RELEVANȚA DOCUMENTELOR DE POLITICI ÎN FORMAREA TRANSPORTATORILOR RUTIERI: CONTEXT NORMATIV ȘI METODOLOGIC

DOI: 10.5281/zenodo.3567675
CZU: 37.048:656

Doctoranda **Lilia BUIMESTRU**
Institutul de Științe ale Educației,
Centrul Național de Educație Rutieră
Doctor în științe tehnice, conferențiar universitar **Victor CEBAN**
Universitatea Tehnică a Moldovei

IMPLEMENTATION OF THE POLICY DOCUMENTS IN ROAD TRANSPORTERS' TRAINING: NORMATIVE AND METHODOLOGICAL CONTEXT

Abstract. *In the Republic of Moldova, the professional training of the drivers of vehicles, haulers and road transporters of persons is a component of the lifelong learning and is oriented towards the formation of professional competences. Road transport services are the subject of several legal acts in force, which need to be transposed in the context of vocational training and linked to the recommendations of the European Parliament. The article presents the professional training of drivers of vehicles, haulers and transporters of persons, in normative and methodological context.*

Keywords: *transport services, professional training, driver, European reference framework.*

Rezumat: *În Republica Moldova formarea profesională a conducătorilor de autovehicule, transportatori rutieri de mărfuri și persoane, este componentă a cadrului învățării pe tot parcursul vieții și este orientată spre formarea competențelor profesionale. Serviciile de transport rutier fac obiectul mai multor acte normative în vigoare, care necesită a fi transpuse în contextul formării profesionale și racordate la recomandările Parlamentului European. În articol este prezentată formarea profesională a conducătorilor de autovehicule, transportatori rutieri de mărfuri și persoane, în context normativ și metodologic.*

Cuvinte-cheie: *servicii de transport, formare profesională, conducător auto, cadru european de referință.*

Creșterea numărului de vehicule, atât în plan mondial, cât și în Republica Moldova, pe lângă influența benefică ce o are asupra economiei statului, crearea confortului a celor care le utilizează, au creat și probleme diverse, dintre care mai stringente, fiind considerate siguranța rutieră, suprasolicitarea străzilor cu vehicule în regim de staționare din cauza lipsei locurilor de parcare, ambuteiajele în traficul rutier ce reduc considerabil viteza de circulație și implicit contribuie la creșterea consumului de combustibil și poluarea masivă a mediului cu gaze nocive de eșapament și zgomote și, nu în ultimul rând, pierderile enorme materiale și de vieți omenești în accidente. Printre cauzele multiple ale accidentelor rutiere,

într-un mod sau altul, comportamentul conducătorilor auto este derivat ca rezultat al formării lor profesionale.

În Republica Moldova principalul operator de transport terestru de mărfuri și călători este sectorul rutier, cu 97 % din traficul de pasageri și 87 % din traficul de mărfuri [12].

Conform datelor statistice referitor la componența Registrului de stat al conducătorilor de vehicule în profil de categoriile conducătorilor de vehicule la 01 ianuarie 2019, sunt înregistrați: la categoria B - 519566 persoane, la categoria B, C - 121 791 persoane, la categoria/subcategoria B, C1 - 10 425 persoane, la categoria B, CE - 6 331 persoane, la categoria B, C, D - 10 140 persoane, la

categoria B, C, DE - 26 797 persoane, la categoria B, C, D, BE, CE, DE - 21 212 persoane [20]. Formarea și prestația profesională a conducătorilor auto/transportatori rutieri de mărfuri și persoane reprezintă o **precondiție a siguranței traficului rutier**. Responsabilitatea statului, în acest context (ajustarea cadrului normativ național la cadru normativ european [4, 5]), a determinat aprobarea Strategiei naționale pentru siguranță rutieră (Hotărârea Guvernului nr. 1214/2010), a Strategiei de transport și logistică pe anii 2013-2022, a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale pentru siguranță rutieră (Hotărârea Guvernului nr. 972/2011), ca urmare a semnării de către Republica Moldova a Rezoluției ONU privind declararea anilor 2011-2020 *Decada acțiunilor în domeniul siguranței rutiere*, orientate spre **a reduce numărul accidentelor în traficul rutier** și numărul deceselor cauzate de accidente rutiere, dar și **pentru îmbunătățirea serviciilor de transport**.

Concepția formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova stipulează că aceasta semnifică orice proces de instruire/formare a adulților în cadrul învățării pe tot parcursul vieții, prin formare profesională inițială, formare profesională continuă, calificare, perfecționare, specializare, recalificare necesare pentru dobândirea/formarea sau dezvoltarea competențelor profesionale”. Codul Educației (titlul VII) definește cadrul general al învățării pe tot parcursul vieții, care „cuprinde învățământul general, profesional-tehnic și superior, precum și formarea profesională continuă a adulților” (Fig. 1, anexa 2 CNCRM, Hotărârea Guvernului 1016/2017) și „include activitățile de învățare realizate de o persoană pe parcursul vieții, în scopul formării sau dezvoltării competențelor din perspectivă personală, civică, socială și profesională”[1]

În context, în Republica Moldova a fost elaborat cadrul național al calificărilor (CNCRM; Hotărârea Guvernului nr. 1016/2017) unic, integrat, deschis și flexibil, care cuprinde toate nivelurile și formele de învățământ profesional, orientat spre satisfacerea necesităților concrete în cadre calificate ale pieței forței de muncă, la alinierea învățării pe tot parcursul vieții, la dezvoltarea economică a țării, la sprijinirea politicilor și strategiilor naționale din domeniul educației și for-

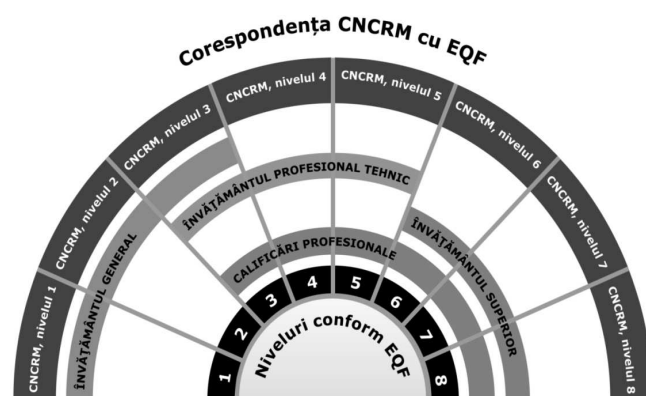

Fig. 1 Învățarea pe tot parcursul vieții.

mării profesionale [3, art. 2], în corespundere cu politicile europene (Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 22 mai 2017 privind Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții¹ și de abrogare a Recomandării Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul vieții (2017/C189/03)).

Valorificându-se mai multe acte legislative și normative naționale în vigoare,

- Legea nr. 244/2017 cu privire la comitetele sectoriale pentru formarea profesională [14],
- Hotărârea Guvernului nr. 482/2017 cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialiștilor în învățământul superior [7],
- Hotărârea Guvernului nr. 853/2015 cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională, al specialiștilor și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar [9],
- Hotărârea Guvernului nr. 425/2015 cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor [10],

este pusă în aplicare Metodologia de elaborare a calificărilor (ordinul nr. 217/2018 MECC).

În contextul subiectului abordat, Metodologia de elaborare a calificărilor definește:

- *standard de calificare* - descrierea cerințelor în termeni de realizare ale învățării necesare pentru a desfășura o anumită activi-

¹ Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții (EQF)

tate, asociată unuia sau mai multor locuri de muncă, dintr-o grupă de bază;

- *profil ocupațional* – descrierea unei meserii/profesii/specialității/ocupației, ce include atribuții funcționale și sarcini de muncă, precum și cunoștințe, capacități și deprinderi practice, calități profesionale, utilaje, instrumente și materiale de lucru necesare pentru a realiza cu succes activități specifice ocupației;
- *comitet sectorial* – asociație cu statut de persoană juridică, ce se constituie benevol, la nivelul ramurilor economiei naționale, stabilite conform Clasificatorului din Economia Republicii Moldova (CAEM), de către patronatele și sindicatele din ramura respectivă, în scopul corelării formării profesionale a angajatorilor și salariaților cu cerințele pieții forței de muncă;
- *rezultate ale învățării/de finalități de studiu* – descriu la modul general competențele necesare/cerute absolvenților programelor de studii pe domenii de formare profesională și cicluri ale învățământului și sunt definite în CNCRM și în Cadrul European al Calificărilor (EQF);
- *program de studiu/program de formare profesională/program de formare continuă* – totalitatea activităților de proiectare, organizare, conducere și realizare a predării, învățării, cercetării, creației artistice și evaluării care asigură formarea într-un domeniu academic sau profesional avansat, în conformitate cu cadrul normativ în vigoare și conduce la obținerea unei calificări certificate de către un organism abilitat [17, cap. I, p.6].

Concepția formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova definește:

- *transportatori rutieri* – operatori de transport, care desfășoară operațiuni de transportare a mărfurilor sau a persoanelor în traficul național și/sau internațional, cu vehicule rutiere;
- *conducător auto pentru transport rutier de marfă* – transportator rutier de marfă care conduce autocamioane (autovehicule specializate)²;

² Tipuri de transport rutier de mărfuri: transporturi de mărfuri generale; transporturi de mărfuri perisabile; transporturi de mărfuri periculoase; transporturi de animale vii; transporturi de mărfuri cu mase și/sau dimensiuni depășite (agabaritice);

- *conducător auto pentru transport rutier de persoane* - transportator rutier de persoane care conduce autoturisme, microbuze, autobuze, autocare;
- *trafic național* - operațiune de transport rutier care se efectuează între două localități situate pe teritoriul aceluiași stat;
- *trafic internațional* - operațiune de transport rutier care se efectuează între o localitate de plecare și o localitate de destinație, situate pe teritoriul a două state diferite, cu sau fără tranzitarea unuia sau mai multor state [18].

Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova corelează nivelele de calificare, conform ISCO-08³ cu nivelurile de instruire conform ISCED-2011⁴, Tab.1.

Clasificatorul ocupațiilor încadrează conducătorii auto în „grupa majoră 8: operatori la mașini și instalații; asamblori de mașini și echipamente, nivelul de calificare 2 – conducerea mijloacelor de transport, subgrupa 83, grupa minoră 832, grupa de bază 8321 – conducători de motociclete, 8322 - șoferi de autoturisme și camionete, grupa minoră 833, grupa de bază 8331 – șoferi de autobuze și tramvaie, 8332 – șoferi de autocamioane și mașini de mare tonaj” [Apud 3].

Codul transporturilor rutiere (Cod nr. 150/2014) stipulează că pentru a putea practica activitatea de conducător auto în transportul rutier, persoana **trebuie să dețină certificat de competență profesională**, eliberat de Agenția Națională Transport Auto, în urma frecventării unor cursuri de calificare inițială, în cadrul centrelor de instruire, perfecționare și atestare profesională, autorizate de Agenție, finalizate cu o examinare sub formă de test-grilă. Pregătirea profesională va fi asigurată în centre de instruire, perfecționare și atestare profesională *autorizate de Agenție*, în baza unor programe de instruire aprobate de organul central de specialitate și de Ministerul Educației [2, cap. V]. Studiul Regulamentului Agenției Naționale Transport Auto (Hotărârea Guvernului nr.539/2008) evidențiază că Agenția nu are în atribuțiile sale autorizarea activităților de instruire și formare profesională [13, cap. II].

transporturi cu vehicule specializate; transporturi speciale cu vehicule;

³ Clasificarea Internațională Standard a Ocupațiilor

⁴ Clasificarea Internațională Standard a Educației

Tab.1 Corelarea nivel de calificare ISCO-08/nivel de instruire ISCED-2011

Nivelul de calificare conform ISCO-08	Nivelul de instruire conform ISCED
4	VIII. Învățământ superior de doctorat VII. Învățământ superior, ciclul II: învățământ superior de master VI. Învățământ superior, ciclul I: învățământ superior de licență
3	VI. Învățământ superior, ciclul I: învățământ superior de licență V. Învățământ vocațional/tehnic postsecundar nonterțiar
2	IV. Învățământ vocațional/tehnic postsecundar III. Învățământ liceal sau vocațional/tehnic secundar II. Învățământ gimnazial
1	I. Învățământ primar

Codul Educației (nr. 152/2014) prevede că programele de formare profesională se supun evaluării în vederea acreditării sau autorizării de funcționare provizorie, în condițiile legii. Decizia cu privire la autorizarea de funcționare provizorie, la acreditare, neacreditare sau la retragerea dreptului de organizare a unui program de formare profesională se adoptă de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în baza rezultatelor evaluării efectuate de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare [Apud 1, Titlul VII].

Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, în scopul realizării unei politici de stat unice în domeniul formării profesionale continue, aprobă norme metodologice cu privire la elaborarea programelor de instruire a personalului din domeniul transportului rutier, aprobă tematica și repartizarea orientativă a orelor pentru cursurile în conformitate cu Programele de instruire (Ordinul nr.9/2015 MTID, cu modificările ulterioare).

Cele expuse le raportăm la documentele de politici pentru furnizorii de educație a adulților: Regulamentul cu privire la formarea continuă a adulților (Hotărârea Guvernului nr. 193/2017, cu modificările ulterioare), Metodologia de elaborare a programelor și curriculumului din cadrul învățării pe tot parcursul vieții (Ordinul nr.70/2019 MECC), care prevăd că „furnizorii de educație sunt obligați să respecte procedura de evaluare externă realizată de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare în vederea autorizării provizorii sau acreditării”, că „formarea profesională continuă se realizează în baza programelor elaborate de furnizorii de formare a

adulților, pe domenii de activitate, se coordonează cu ministerele de resort și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în conformitate cu normele metodologice aprobate prin ordinul Ministerului Educației, că procesele curriculare în formarea profesională continuă a adulților se bazează pe principiul formării competențelor profesionale elaborate în baza standardelor ocupaționale și a Cadrului Național al Calificărilor.” [8, cap. II, III]

Analiza detaliată a contextului normativ și metodologic de formare profesională a conducătorilor de autovehicule/transportatori rutieri, ne permite să **concluzionăm**:

1. formarea profesională a conducătorilor de autovehicule/transportatori rutieri reprezintă un aspect fundamental al siguranței rutiere;
2. activitățile de proiectare, realizare, management și evaluare poartă un caracter confuz;
3. totalitatea acestor activități nu asigură unitate, flexibilitate, continuitate în cadrul sistemului național de formare a conducătorilor de autovehicule.

În contextul acesta, pentru asigurarea contextului normativ și metodologic al formării profesionale a conducătorilor de autovehicule/transportatori de mărfuri și persoane este necesar:

1. actualizarea, modificarea și completarea Codului Transporturilor Rutiere (Cod nr.150/2014), Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova (Ordinul nr. 22 /2014 al Ministerului muncii, protecției sociale și familiei), Legii privind siguranța traficului rutier (nr. 131/2007, cu modificările ulterioare);

2. abrogarea Ordinului nr. 9 din 10.02.2015 al Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor cu privire la elaborarea Programelor de formare profesională continuă;
3. elaborarea și aprobarea standardului de calificare și profilului ocupațional pentru activitatea de transport rutier de mărfuri și persoane, conform ordinului nr 217/2018 al MECC;
4. elaborarea și aprobarea Regulamentului – cadru de organizare și funcționare a Unităților de formare profesională a conducătorilor de autovehicule/transportatori rutieri de mărfuri și persoane, conform art. 10, Legea 131/2007;
5. elaborarea și aprobarea exigențelor minime față de infrastructura Unităților de formare profesională a conducătorilor de autovehicule/transportatori rutieri de mărfuri și persoane, conform p. 5/9, Hotărârea Guvernului nr. 193/2017;
6. elaborarea și aprobarea curriculumului (cu aplicare națională) de formare profesională a conducătorilor de autovehicule/transportatori rutieri de mărfuri și persoane, conform ordinului nr.70/2019 MECC;
7. elaborarea și aprobarea metodologiei de evaluare (cu aplicare națională) în vederea obținerii certificatului de competență profesională a conducătorilor de autovehicule/transportatori rutieri de mărfuri și persoane, conform p. 60, Hotărârea Guvernului nr. 193/2017, ordinului nr. 1542/2018 MECC;
8. elaborarea, aprobarea, implementarea programelor de formare profesională, specialitatea *Psihopedagogie* a personalului didactic implicat în formare profesională a conducătorilor de autovehicule/transportatori rutieri de mărfuri și persoane, conform Titlului IX, Cod nr. 152/2014.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. *Codul Educației al Republicii Moldova, Cod nr. 152 din 17.07.2014 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 319-324, 24.10.2014, data intrării în vigoare: 23.11.2014;*
2. *Codul Transporturilor Rutiere, Cod nr.150 din 17.07.2014 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 247-248, 15.08.2014, data intrării în vigoare: 15.09.2014;*
3. *Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-14), Ordinul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr. 22 din 03.03.2014;*
4. *Directiva Parlamentului și Consiliului Uniunii Europene nr. 2006/126/CE din 20.12.2006 cu privire la permisul de conducere;*
5. *Directiva Parlamentului și Consiliului Uniunii Europene nr. 2003/59/CE din 15.07.2003 privind calificarea inițială și formarea periodică a conducătorilor auto ai anumitor vehicule rutiere destinate transportului de mărfuri sau de pasageri;*
6. *Hotărârea Guvernului nr. 1016 din 23.11.2017 cu privire la aprobarea Cadrului Național al Calificărilor din Republica Moldova, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 421-427, 01.12.2017;*
7. *Hotărârea Guvernului nr. 482 din 23.06.2017 cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 216-228, 30.06.2017;*
8. *Hotărârea Guvernului nr. 193 din 24.03.2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la formarea continuă a adulților, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 92-102/266, 31.03.2017, cu modificările ulterioare;*

9. *Hotărârea Guvernului nr. 853 din 14.12.2015 cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 340-346, 18.12.2015;*
10. *Hotărârea Guvernului nr. 425 din 03.07.2015 cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 177-184, 10.07.2015;*
11. *Hotărârea Guvernului nr. 1214 din 27.12.2010 cu privire la aprobarea Strategiei naționale pentru siguranță rutieră 2011-2020, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 43-45, 25.03.2011;*
12. *Hotărârea Guvernului nr. 827 din 28.10.2013 cu privire la aprobarea Strategiei de transport și logistică pe anii 2013-2022, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 243-247, 01.11.2013*
13. *Hotărârea Guvernului nr. 539 din 23.04.2008 cu privire la crearea Instituției Publice „Agenția Națională Transport Auto”, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 82, 29.04.2008;*
14. *Legea nr. 244 din 23.11.2017 cu privire la comitetele sectoriale pentru formarea profesională, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 441-450, 22.12.2017, cu modificările ulterioare;*
15. *Legea nr. 131 din 07.06.2007 privind siguranța traficului rutier, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 103-106, 20.07.2007, cu modificările ulterioare;*
16. *Ordinul nr.70 din 25 ianuarie 2019 al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a programelor și curriculum-ului din cadrul învățării pe tot parcursul vieții;*
17. *Ordinul nr. 217 din 28 februarie 2018 al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a calificărilor;*
18. *Ordinul nr.1542 din 18 octombrie 2018 al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării cu privire la aprobarea Concepției formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova;*
19. *Ordinul nr. 9 din 10 februarie 2015 al Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, cu privire la elaborarea Programelor de formare profesională continuă, cu completările ulterioare;*
20. www.asp.gov.md.